

Foc!, foc! ...

Salvador Palomar

El quart diumenge d'agost, l'Arboç es punt de trobada per a afeccionats i interessats en les manifestacions festives tradicionals del Camp i el Penedès. L'exhibició castellera, les actuacions dels bastoners o la carretillada del ball de diables són motius prou bons per a que, any rera any, ens trobem a l'Arboç una bon grapat de persones procedents dels pobles i ciutats d'aquestes comarques.

La carretillada del ball de diables té lloc el diumenge a la nit, un cop acabada la representació de l'acte sacramental, el ball parlat, dels diables arbocencs. Un cop derrotats pel poder celestial, els diables construeixen el seu propi infern a partir del foc de les seves carretilles.

La carretillada del ball de diables de l'Arboç és un moment destacat del patrimoni etnogràfic català. El dia en que les manifestacions festives tinguin el reconeixement cultural que mereixen, caldrà anar pensant potser en una declaració oficial al respecte.

A l'espectador profà, li pot semblar que, tot plegat, la carretillada dels diables de l'Arboç és qüestió de diners: els necessaris per a pagar la notable quantitat de material pirotècnic que s'empra en la festa. Equivocació considerable. Per a començar la carretillada no és un espectacle. Malgrat que sigui molt espectacular. Com a manifestació festiva tradicional participa d'aquest caire ritual que conserven algunes celebracions. Actors i espectadors participen d'una cerimònia de la que és conegut l'argument i l'estructura. Prou senzill de formular i prou difícil d'aconseguir: mantenir un nivell de foc i de so constant, i aclaparador, des del primer coet a l'últim.

Al so rítmic dels tabals, els grans tabals de pell, el petar del tro final de les carretilles fa entrar en una mena de dansa que es balla amb els ulls i les orelles. Malgrat els sortidors o volcans i altres artificis pirotècnics, la protagonista de la diada és, sens dubte, la carretilla que al girar a l'extrem de la maça que porta cada diable, produeix el paraigua de foc, de curta durada, que caracteritza el ball de diables. I es tracta només, i ja n'hi ha prou, de mantenir aquest foc constantment renovat.

Hi ha un moment, potser aquell en el que el ball de diables de l'Arboç comença a utilitzar les seves carretilles, en que l'efecte s'aconsegueix plenament. Sembla que no hi ha una colla de diables: són centenars d'aquests éssers que, sorgits segurament d'un inframón ancestral que

resta viu més enllà del pensament racional, avancen pel carrer. Diuen que en algunes tradicions orientals hom arriba a l'extàsi mitjançant la música i la dansa. També aquestes danses de foc dels diables catalans tenen quelcom d'experiència mística. Una sensació que només es pot copsar vivint la festa i que té molt poc a veure amb la marxa superficial i etílica d'algunes suposades festes populars.

Darrera aquesta visió màgica hi ha, encara, l'esforç calculat, la coordinació, el treball d'un grup de persones que planifiquen, preparen, organitzen i suen la carretillada. Sense aquesta feina el resultat seria prou diferent. I és que la festa tradicional obliga, tant o més que moltes altres activitats humanes, a treballar.

La carretillada de l'Arboç et deixa el gust d'un tres de nou amb folre descarregat sense trontollar, d'un final vibrant de moixiganga interpretada per aquella vella colla de grallers, del cremar perfecte d'una barraca de Sant Antoni aixecada acuradament, del cant sobri d'una albada interpretada per un grup d'homes a la fosca, de la perfecció geomètrica del treball de decoració sobre la cullera de fusta d'un pastor. La carretillada del ball de diables de l'Arboç és, en definitiva, un treball artesà arrelat a la tradició popular. Foc per molts anys!

Salvador Palomar

Publicat al Diari de Tarragona, l'agost de 1991